

Morgenkåseri NRK P2 31.5.2010

Naturlig gulspurv

I vår dukket det opp en gulspurv utenfor vinduet mitt. Den hoppet bortover rekkverket på balkongen og tittet inn. Neste morgen kom den tilbake. Den banket nærmest på vinduet.

Etter hvert skjønnte jeg at den ikke var nysgjerrig på meg. Den så seg selv i vindusglasset – og trodde det var en rival. Den var så våryr at den virket forhekset. Først nå så jeg at gulspurven hakket aggressivt på vinduet, og at hodefjærene løftet seg, mens den bokset truende med vingene.

Slik fortsatte den, nærmest rituelt, uke etter uke.

Det hele fikk preg av galskap, og jeg endret innstilling fra ornitolog til psykiater. Jeg dunket på vindusglasset og åpnet balkongdøren truende; men gulspurvens tvangstanker lot seg ikke helbrede.

Det hele virket så *unaturlig*. Og det var da spørsmålet dukket opp: Hva er egentlig *naturlig* adferd? Den utfordringen førte meg raskt til min egen hoppende barndom, der *naturlig* og *unaturlig* var begreper med betydelig gjennomslagskraft. Å stemple noe ”naturlig” var et punktum. Nesten som ”gud”. Det var heller ikke lett å sympatisere med noe som var ”u-naturlig”.

Da slo det meg at jeg fortsatt har det med å krone enkelte ting jeg liker som ”naturlig” Og ”unaturlig”, som jeg ikke bruker fullt så ofte, det betyr omtrent: ”Det er ikke sånn vi mennesker skal oppføre oss!”.

Mens gulspurven hakket og mine tanker flakset, sto det klart for meg at jeg egentlig misliker disse begrepene, rent intellektuelt, mener jeg. De stanser jo tenkningen, akkurat der hvor den burde begynne. Og jo mer jeg grublet, jo mer innholdsløse ble ordene.

For hva består egentlig vår naturlighet av? *Sitter* vi naturlig? *Snakker* vi naturlig? *Oppfører* vi oss i det hele tatt ”naturlig”? Går vi ikke på kurs for å lære å bruke kroppen? Kjøper vi ikke bøker for å finne ut hva vi skal spise og hvordan vi skal ha naturlig sex? Vi debatterer til og med om det er naturlig å sitte eller stå og tisse. ”Det naturlige” blir stadig mer komplisert og krevende, og desto mer penger det koster å lære om det, dess mer mistenkelig blir begrepet. Det blir noe helt annet enn det gir seg ut for å være.

Ordet er rett og slett ubrukelig. Liksom ordet ”gud”, betyr det alt og ingenting. Det var nesten umulig å spore opp noe i hverdagen som fortjente å bli kalt naturlig. Er det naturlig å oppholde seg innendørs nær sagt hele døgnet? Og er vi utendørs, berører føttene knapt jorden; de er skilt fra naturen med sokker, skosåler og asfalt. Selv luften er ikke natur: Den er varmet opp av panelovner, og er full av forurensning og lukter som er produsert av maskiner. Og selvbildet

vårt, som mennesker, er ikke det formet av smarte forretningsfolk og sedvaner?
Kort sagt: *Vi er fanger i kulturens omskiftelige speil.*

Dermed er vi der jeg startet. Var ikke gulspurven også fanget av et menneskeskapt speil – av et kulturfenomen?

Er det da noen forskjell på gulspurven og oss? Er ikke vi også trollbundet av kulturfenomener, langt utenfor rammen av det som muligens en gang var naturlig for oss?

Gulspurven unnslopp da varmen kom og jeg lot balkongdøren bli stående åpen. Da forsvant det kulturskapt fengslet, og sammen med det - galskapen. Gulspurven hadde en natur å flykte tilbake til. Vi, derimot, er fortsatt sperret inne i kulturen.

I morgen skal jeg snakke om en helt annen form for u-natur. Vi høres.

Av Petter Mejlænder